

АКТИВІЗАЦІЯ ТА ЕФЕКТИВНЕ ПРОВЕДЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ УКРАЇНИ

В. В. Мельник, кандидат економічних наук
Уманський національний університет садівництва

На сучасному етапі соціально-економічного розвитку інновації є пріоритетними у всіх розвинених країнах світу. Значення інноваційних ресурсів постійно зростає незалежно від рівня економічного розвитку країни. Інновації – є основа сталого розвитку в умовах зростання глобалізаційних процесів. Держава має створювати всі умови для вирішення проблем, що гальмують залучення інноваційно-інвестиційних ресурсів в економіку України.

***Ключові слова:** технології, інновації, розвиток, сільське господарство, лізинг, політика, світ, Україна.*

В сучасних умовах в усьому світі відбуваються стрімкі зміни технологічного способу виробництва в усіх його визначальних ланках, якісно змінюється господарська структура, характер економічного зростання, система цінностей та мотивацій, змінюється уявлення про критерії суспільного прогресу. У найближчій та довгостроковій перспективі врахування інноваційного фактора стає вирішальною умовою дальшого розвитку сучасних економічних систем. Стале соціально-економічне зростання може бути досягнуте тільки на інноваційній основі при активному використанні сучасних науково-інноваційних розробок. Україні важливо розробити власну модель інноваційного розвитку. Лише в цьому випадку реалізуються плани високої якості зростання, ресурсозбереження, ефективності виробництва, випуску конкурентоспроможної продукції, як на внутрішньому так і на світовому ринку.

Постановка проблеми. На даний час аграрний сектор України знаходиться в особливо важкому стані. Нестабільна, нестійка та несформована законодавча база, яка неспроможна підвищувати економічну стабільність – це одна з головних причин, яку потрібно подолати в контексті проблеми запровадження інновацій та залучення інвестицій в сільське господарство України. Крім цього, рівень оновлення матеріальної бази, технічний рівень забезпеченості призводить до зниження врожайності, зниження якості та зменшення обсягів виробництва продукції, зростання витрат та підвищення собівартості продукції тощо.

Аналіз останніх джерел і публікацій. Проблемі залучення інвестицій та керівництво інноваційною діяльністю в сільськогосподарських підприємствах присвячені праці багатьох вчених, зокрема: І.В.Курцева, Г.М.Ніконова, П.Т.Соблука, М.Я.Дем'яненка, тощо. Ґрунтовні дослідження різних аспектів інноваційних процесів в аграрній сфері здійснені провідними вітчизняними вченими такими як В.Г.Андрійчук, А.П.Гайдуцький, О.І.Даций Л.В.Дейнеко, М.В.Зубець, М.І.Кісіль, М.Ю. Коденська, М.Х. Корецький, М.Ф. Кропивко, М.І. Крупка, М.Й. Малік, Г.М.Підлісецький, М.А. Садиков, А.В. Чупіс, В.В.Юрчишин та інші. Разом з тим, багато питань пов'язаних з проведенням інноваційної політики в сільському господарстві залишаються не вирішені.

Методика дослідження. Дослідження проводилися із застосуванням наукових методів, що ґрунтуються на діалектичному методі пізнання та об'єктивних законах розвитку економіки, а саме: спостереження, порівняння, узагальнення. Предметом

дослідження є комплекс теоретичних і методологічних питань, пов'язаних з активізацією та ефективним проведенням державної інноваційної політики в сільському господарстві України.

Результат дослідження. За умов зростання глобалізаційних процесів для України немає іншого вибору, як розробляти власну модель інноваційного розвитку економіки, розвивати інноваційне підприємництво, посилювати інноваційний характер виробничої діяльності. Сучасний ринок діє за допомогою нововведень, а інноваційне прискорення є основою його сталого розвитку. Підприємництво ж закономірно виступає одним з наймогутніших факторів інноваційного розвитку, оскільки до цього спонукає підприємницький інтерес. Важливу роль у забезпеченні ефективного функціонування інноваційного підприємництва відіграє інноваційна інфраструктура, зокрема такі її основні елементи, як технопарки, бізнес-інкубатори, технополіси, які сприятимуть виходу інновацій на ринок. На сьогоднішній день інноваційна інфраструктура ще дуже слабка, а тому потребує всебічної підтримки з боку держави. До того ж слід зазначити, що інвестиції та інновації – це лише половина справи, а інша половина полягає у підготовці високопрофесійного персоналу, особливо менеджерських кадрів.

Через недосконале законодавство в Україні залишаються не реалізовані численні інноваційні проекти. Разом з тим фінансові проблеми, які постійно мають місце, випадки нецільового використання коштів будуть постійно виникати. Ця обставина в свою чергу гальмує прилив інвестицій, і як наслідок збільшує ризик для іноземних та вітчизняних інвесторів.

Крім цього на відміну від інших галузей сільськогосподарське виробництво характеризується великим періодом обігу капіталу. Це зумовлене довготривалим терміном виробництва продукції, як у рослинництві та й у більшості галузей тваринництва. Така умова вимагає значних вкладень у формі оборотних коштів на протязі тривалого періоду, а отримання результатів настає значно пізніше. Тому визначення найефективніших джерел фінансування, активізація інноваційно-інвестиційного процесу набуває дедалі більшого значення в умовах поглиблення ринкової трансформації. А тому виникає необхідність формування ефективної інноваційної стратегії розвитку сільськогосподарського виробництва.

Аграрний сектор економіки України потребує значних інвестиційних надходжень. Майже повна зупинка інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств, що мала місце упродовж 1991–2000 років, призвела до руйнівних процесів у продуктивних силах галузі, погіршення стану земельних ресурсів, зниження ефективності сільськогосподарського виробництва. Поліпшення цієї ситуації можливе не лише за умов відновлення повноцінної інвестиційної діяльності, а й забезпечення її активності, яка б дала змогу компенсувати нестачу фінансування минулих років і покрити сучасні обсяги потреб в інвестиційних ресурсах. Взагалі проблема функціонування інвестиційної та інноваційної діяльності в сільськогосподарських підприємствах відрізняються особливою складністю та багатогранністю оскільки поєднуються інтереси всіх суб'єктів господарювання.

У найбільш широкому розумінні агроінновація – це інновація реалізована в аграрній сфері. Науковці пропонують різні підходи до визначення даного поняття, наприклад О.В.Кот під агроінновацією розуміє системні впровадження в аграрну сферу результатів науково-дослідницької роботи, що призводять до позитивних якісних та кількісних змін у характеристиці взаємозв'язків між біосферою та техносферою, а також поліпшують стан навколишнього середовища [7] на думку О.В.Попової агроінновація – це інновація яка зачіпає безпосередньо (або

опосередковано в межах технологічного ланцюга) процеси, учасниками яких є людина, машина, (обладнання, інструмент тощо) та компонент навколишнього середовища (тварина, рослина тощо) існування яких у природному середовищі (без участі людини) неможливе або можливе з втратою базових функціональних характеристик [9]. Ю.В.Бухвостов визначає агроінновацію як результат праці отриманий завдяки застосуванню нових наукових знань, що перетворюють процес функціонування та розвитку виробничо-господарської системи АПК у напрямі підвищення її ефективності, стійкості та системної якості відносин [1].

Ми вважаємо, що агроінновація –це запровадження результатів інтелектуальної праці в сільськогосподарському виробництві, що привнесуть позитивні якісно- інноваційні зміни у виробничу діяльність аграріїв.

Також аграрні інновації які і інвестиції мають ряд особливостей порівняно з інноваціями в інших галузях економіки (рис.).

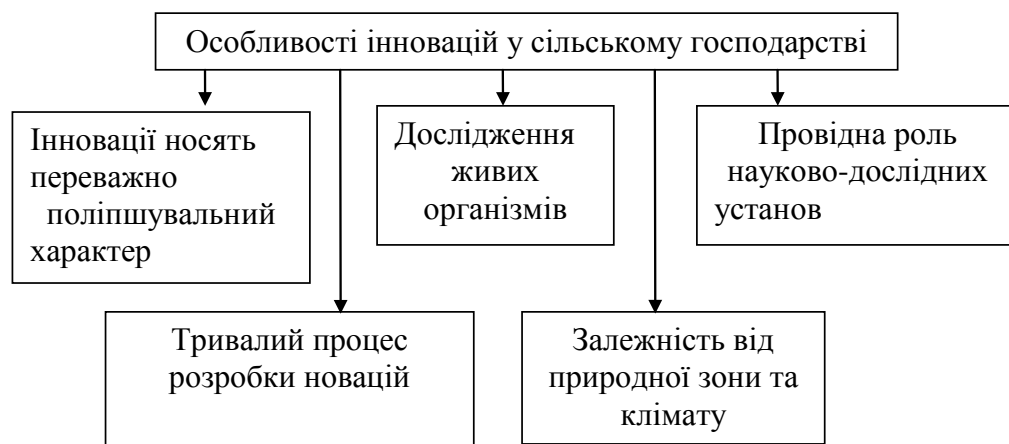

Рис. Особливості інновацій в сільському господарстві

Спираючись на закони ринкової економіки, можна стверджувати, що рівень підприємницького ризику для інвесторів прямо пропорційний терміну інвестування. Це чітко проявляється у сільському господарстві. Через певний ризик банки неохоче резервують кошти для видачі сільськогосподарським товаровиробникам гарантій по кредитах на оновлення та закупівлю машин і обладнання.

Одним із варіантів залучення інвестиції в економіку є трохи нетрадиційне для сільського господарства нашої країни запровадження лізингових відносин в аграрну сферу. Механізм лізингу є видом інвестиційної діяльності, при якій лізингова компанія набуває майно, і потім передає його в користування клієнту з переходом права власності на майно за умови виплати вартості майна за період використання і супутніх витрат (відсотків по кредиту, винагороди лізингової компанії, податків, страхування) [6].

Лізинг в світовій економіці посідає друге місце за обсягом інвестицій після банківського кредиту. Він є одним з прогресивних методів матеріально-технічного забезпечення виробництва та відкриває користувачам широкий доступ до передової техніки і технології. Для багатьох господарюючих суб'єктів лізингові операції в країнах ринкового спрямування стали домінуючими при технічному переоснащенні матеріально-технічної бази свого виробництва.

Лізинг виконує декілька народногосподарських функцій, зокрема є:

- формою забезпечення вкладень в основні фонди, доповнюючи традиційні канали фінансування;

- прогресивним методом матеріалотехнічного забезпечення;
- способом збуту машин та устаткування, а також інструментом активного маркетингу.

При здійсненні лізингових угод важливе значення має оцінка їх економічної ефективності. Для сільськогосподарських підприємств лізинг буде вигідний лише при умові поліпшення загальної економічної ситуації, а також прибуткової діяльності.

Пріоритетним у державній політиці зараз має стати конструктивність у вирішенні проблем із впровадженням у вітчизняну економіку нових методів оновлення матеріально-технічної бази, до яких належить і лізинг. Для широкого впровадження лізингових відносин в галузі АПК потрібно розробити такий інвестиційний режим, який би включав податкові пільги для сільського господарства, тому що саме в цій галузі є нагальна потреба в інвестиційних ресурсах [3].

На сучасному етапі соціально-економічного розвитку інновації є пріоритетними в усіх розвинених країнах, тому що там ця наука давно стала одним із сегментів народного господарства. Інтенсивний розвиток наукової сфери став причиною стрімкого накопичення знань у вигляді інтелектуального ресурсу, що за своїм значенням дорівнює традиційним матеріальним ресурсам – землі, сировині тощо. Значення інноваційних ресурсів постійно зростає, на них збільшується попит у країнах з різним рівнем економічного розвитку. За такими характеристиками як обсяг фінансових і матеріальних ресурсів, вартість фондів науково-виробничого апарату, число зайнятих у цій сфері, розмір економічного ефекту від використання її досягнень, інноваційна галузь стоїть на одному рівні з традиційними галузями народного господарства. Спостереження за змінами в інноваційній сфері, вчасна реакція на появу нових технологій та їх оптимальне застосування в значній мірі визначають комерційний успіх підприємства, що дає змогу раціонально використовувати ресурси, розширювати сегмент ринку та випереджати конкурентів. Крім того, науково-технічний прогрес впливає на економічний, соціальний, політичний та культурний розвиток окремих країн і регіонів [4].

Європейські моделі вирівнювання диспропорцій розвитку регіонів і подолання замкнутості господарських комплексів усередині економіки країн-членів ЄС базуються на концепції кластерного розвитку.

Кластер — це добровільне об'єднання самостійних юридичних осіб, які зберігають свій автономний юридичний статус, але спільно працюють заради виробництва конкурентоспроможної продукції та загальної й особистої економічної вигоди. Кластери формуються у певній сфері підприємництва за умови, що учасники кластеру пов'язані між собою технологічно і, як правило, за ознакою географічної близькості.

Метою формування кластерів є залучення додаткових коштів до регіону через посилення конкурентоспроможності шляхом надання допомоги у визначенні та використанні спільних можливостей і розширенні ринку. Кластерний підхід може сприяти створенню благодяного підприємницького клімату, який допомагає розвиватися існуючим, а також залучати до регіону нові підприємства.

Як свідчить практика, слабкий розвиток інноваційної діяльності в Україні негативно відображається на обсязі інвестицій. Вітчизняні та іноземні інвестори вважають ризиковим інвестування капіталу в дану сферу, таким чином гальмуючи відповідне спрямування грошових потоків. З метою покращення інвестиційного клімату, уряд держави повинен сприяти розвитку інноваційної сфери, контролювати економічну ситуацію в країні, забезпечити політичну стабільність та внести до

законодавства зміни, які зацікавлять підприємців у здійсненні інноваційної та інвестиційної діяльності.

На сучасному етапі розвитку України сегмент, який займає інноваційна сфера в народному господарстві, значно поступається обсягом сировинним галузям промисловості з низьким наукоємним матеріальним виробництвом. Суспільство з кожним днем все більше наближається до інформаційного, що передбачає широке застосування інформаційних технологій та досягнень науково-технічного прогресу в усіх сферах життя. Інновації є необхідною умовою для розвитку не лише окремих підприємств чи галузей, а й всієї країни.

Згідно Закону України «Про інноваційну діяльність», інновації — це новостворені і вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і соціальної сфери [5].

Інноваційною вважається діяльність, що спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг.

Україна має надзвичайно потужний науковий потенціал та багато освічених кадрів. Навіть в умовах економічного спаду збереглася розгалужена мережа наукових організацій, щороку збільшується кількість людей, які мають вчені звання. Проводиться активний обмін досвідом з іноземними спеціалістами в рамках міжнародних семінарів, конференцій та закордонних стажувань[8].

Вітчизняні сільськогосподарські підприємства мають незадовільний рівень інноваційного розвитку, що є наслідком, в першу чергу, хибних підходів до управління підприємствами та економікою країни за командно-адміністративною системою господарювання. Разом з тим, в сучасних умовах негативні тенденції викликані недостатнім фінансуванням, низьким рівнем зацікавленості керівництва в інноваціях, високим рівнем ризику. Для подолання вказаних недоліків в роботі потребує суттєвого покращення система управління інноваційною діяльністю, оскільки відсутність інноваційного розвитку призведе до подальшого морального старіння основних засобів і, як наслідок, не конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції на світовому та національному ринках. Для оптимізації інноваційної діяльності необхідно, щоб держава мотивувала працівників, а також впливала на міграційні потоки науковців. Треба впровадити законодавчі зміни у галузі інноваційної діяльності щодо пільг і стимулів та розширити джерела її фінансування.

Підтримка аграріїв державою повинна ґрунтуватися на розробці більш досконалого механізму розподілу бюджетних коштів, а повноцінний розвиток аграрного сектора має функціонувати на засадах ринкової конкуренції за участі як державних компаній, так і комерційних. За умови відсутності пільгового оподаткування і складності вітчизняного законодавства, держава може вжити ряд ефективних заходів щодо стимулювання участі комерційних компаній в інвестуванні аграрного сектора [2].

Висновки. Таким чином держава має створювати умови для проведення активної інвестиційної та інноваційної політики. А також потрібно подолати проблеми, що гальмують розвиток інноваційної політики в Україні, яка є важливою передумовою для успішного відродження національної економіки. Інновації стають головним чинником соціально-економічного розвитку як промислового так і сільськогосподарського виробництва. Їх використання буде сприяти входженню України до складу світової спільноти.

Разом з тим безперечним критерієм активізації економічних процесів є поживлення інвестиційної діяльності, раціональне використання яких безумовно збільшує ефективність виробництва сільськогосподарських підприємств. Між тим кожне з підприємств має самостійно шукати шляхи щодо залучення як зовнішніх так і внутрішніх інвестицій для налагодження своєї діяльності, та ефективного використанню відповідних ресурсів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бухвостов Ю.В. Детерминирующее воздействие инвестиций на формирование экономики инновационного типа (на примере аграрного сектора): автореф. дис. канд. э. наук: 08.00.01 “экономическая теория” / Ю.В.Бухвостов. — М., 2009. — 26 с.
2. Гаврилюк О.М. Інвестиційний імідж та інвестиційна привабливість України / О.М. Гаврилюк // Фінанси України. — 2008. — №3. — С. 79 – 93.
3. Данилова Л.І. Лізинг як фактор інвестиційного розвитку / Л.І. Данилова // Фінанси України. — 2002. — № 11. — С. 100 – 104.
4. Єщенко П. Національна економіка потребує інноваційного прискорення / П. Єщенко // Економіка України. — 2007. — №2. — С. 90 –93.
5. Закон України «Про інноваційну діяльність», Верховна Рада України; Закон від 04.07.2002 № 40-IV.
6. Калитка Г.Б. Лізинг: реалії, проблеми, перспективи / Г.Б. Калитка // Фінанси України. — №2. — 2003. — С. 43 – 46.
7. Кот О.В. Теоретичні аспекти інноваційного розвитку аграрного сектору економіки та його організаційно-економічне забезпечення / О.В. Кот // Проблеми науки. — 2008. — №9. — С. 30 – 37.
8. Попова О.В. Вопросы методологии управления инновационными процессами в АПК [Электронный ресурс] / О.В. Попова // Управление общественными и экономическими системами. — 2007. — №1 – режим доступа: http://bali.ostu.ru/umc/zj2007_1.php. — назва з екрану.
9. Чемодуров О. Зниження інвестиційних ризиків корпоративних облігацій / О. Чемодуров // Економіка України. — 2006. — №11 — С. 46 –53.

Одержано 30.09.2014

Аннотация

В. В. Мельник

АКТИВИЗАЦИЯ И ЭФЕКТИВНОЕ ПРОВЕДЕНИЕ ИННОВАЦИОННОЙ ПОЛИТИКИ В СЕЛЬСКОМ ХОЗЯЙСТВЕ УКРАИНЫ

В современных условиях во всем мире происходят стремительные изменения технологических способов производства во всех его значительных источниках, качественно изменяется хозяйственная структура, характер экономического роста, система ценностей и мотиваций, меняются представления о критериях общественного прогресса.

В ближайшей и долгосрочной перспективе влияние инновационного фактора станет решающим условием последующего развития современных экономических систем. Стабильного социально-экономического роста можно достичь только на инновационной основе при активном использовании современных научно-инновационных разработок. Только в этом случае реализуются планы высокого качества роста, ресурсосбережения, эффективности производства, выпуска конкурентоспособной продукции, как на внутреннем, так и на мировом рынке.

В данное время аграрный сектор Украины находится в особенно тяжелом положении. Нестабильная, неустойчивая и несформированная законодательная база, неспособная повысить экономическую стабильность – одна с главных причин которую

необходимо преодолеть в контексте проблем внедрение инноваций и привлечение инвестиций в сельское хозяйство Украины. Кроме того уровень обновления материальной базы, техническое обеспечение приводит к снижению урожайности, качества и объемов производства продукции, увеличению затрат и повышению себестоимости продукции.

Инновации являются неотъемлемой составляющей деятельности людей во всех сферах хозяйствования. Украине важно разработать собственную модель инновационного развития. Необходимо преодолеть проблемы, которые препятствуют процессу привлечения инноваций в сельское хозяйство Украины. Для поддержки и оптимизации инноваций необходимо полноценное развитие лизинговой индустрии в аграрном секторе.

Поддержка аграриев государством должна основываться на разработке более современного механизма распределения бюджетных денег, а полноценное развитие аграрного сектора должно функционировать на принципах рыночной конкуренции при участии как государственных компаний, так и коммерческих.

Только при условии использования современных технологий, возможно, обеспечить социально-экономическое развитие. Наблюдение за изменениями в инновационной сфере дадут возможность вести эффективную конкурентную борьбу. Эффективная инновационная политика будет способствовать вхождению Украины в состав мирового сообщества.

Ключевые слова: технологии, инновации, развитие, сельское хозяйство, лизинг, политика, мир, Украина.

Annotation

V. V. Melnik

AN ACTIVATION AND AN ACTIVE HOLDING OF THE INNOVATION POLICY IN THE AGRICULTURE OF UKRAINE

Under the modern conditions in the whole world, the rapid changes of the technologic method of production take place in all determinant links, the economic structure, the character of the economic increase, the system of values and motivations changes qualitatively, the conception of criterions of the social progress changes.

In the nearest and long-term perspective, taking into account the innovation factor becomes a determining condition of the farthest development of the modern economic systems. The permanent social-economic increase may be reached only on the innovative base by the active usage of modern scientific-innovative developments. It is important for Ukraine to elaborate its own model of the innovative development. Only in this case the plans of the high quality of increase, resource-saving, the efficiency of manufacture, the emission of the competitive output in the inner and world-wide market may be realized.

Nowadays the agrarian sector of Ukraine is in especially heavy state. Unstable, unsteady and unformed legislative base, which can not increase the economic stability is one of the main reasons, which should be overcome in the context of the problem of establishment of innovations and the attraction of the investments to the agriculture of our country. Apart from this, the level of the renewal of the material base, the technical level of the provision leads to the decrease of the productivity, the decrease of the quality and the reduction of the volume of production, the increase of the expanses and the increase of the cost price of the output, etc.

The innovations are an inalienable component of the human's activity in the all spheres of business. It's important for the Ukraine to have its own model of the innovation development. Innovation is a necessary part of people activity in all spheres. We need to overcome problem that impede the development of the innovations in the Ukrainian agriculture. The support and optimization of the innovation it's need a full fledged development leasing industry of the agriculture sector.

The support of the agrarians by the state should be based on the development of the more perfect mechanism of the distribution of the budgetary costs and the valuable development of the leasing industry in the agrarian sector should function on the base of the market competition with the participation of the state leasing companies as well as the commercial.

Only under the terms of active use of the latest technologies the sustain able social-economic development is possible. To observe the changes in the innovation sphere gives the opportunity to make effective competitive struggle. The effective innovation policy will facilitate the entry into the world community of the Ukraine.

Key words: *technologies, innovation, development, agriculture, leasing, policy, world, Ukraine.*

УДК 631.151.2:635.1/.8

СУТЬ І ЗМІСТ ПОНЯТТЯ ІНТЕНСИФІКАЦІЇ ВИРОБНИЦТВА ОВОЧІВ ВІДКРИТОГО ҐРУНТУ

Ю. Ю. Черненко, аспірантка

Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва

У статті розглянуто теоретичні основи інтенсифікації виробництва овочів відкритого ґрунту. Характеризується досягнутий рівень інтенсифікації сільського господарства України по 2013 рік і вказуються шляхи її підвищення.

Ключові слова: *інтенсифікація, інвестиції, овочівництво, родючість.*

Відставання з основних виробничих і економічних показників від західних країн примушують шукати нові шляхи виходу із кризи, в основному за рахунок якісного удосконалення умов виробництва, розвитку продуктивних сил і виробничих стосунків. Досягнення і підтримка продовольчої безпеки країни – важлива передумова інтенсифікації виробництва, яка багато в чому визначає ступінь економічної незалежності й політичного впливу нашої країни на світовій арені.

Проблемі вивчення теоретичних і практичних основ інтенсифікації виробництва галузі рослинництва, зокрема овочівництва, присвячена значна кількість наукових праць учених-аграрників – Пасхавера Б.Й., Зайця В.М., Саблука П.Т., Макаренко П.М. [1 – 4]. Але дана проблема потребує постійного наукового дослідження, враховуючи мінливість умов господарювання й динамічність розвитку економіки.

Методика досліджень. Методологічною базою дослідження стали наукові праці, публікації вітчизняних і зарубіжних учених з інтенсифікації виробництва овочів відкритого ґрунту.

Результати досліджень. Зростання обсягів виробництва в аграрному секторі може здійснюватися в двох формах: екстенсивній та інтенсивній. Вивчення проблеми інтенсифікації сільського господарства вимагає визначення відмінностей між ними.

Суть екстенсивного типу розширеного відтворення полягає в тому, що обсяги продукції збільшуються за рахунок використання природної родючості ґрунтів і кількісного збільшення усіх факторів виробництва на наявній технічній і технологічній основі [2]. Екстенсивний тип на певному етапі починає втрачати динамізм, наштовхується на об'єктивні перепони (вичерпуються вільні території, досягається межа людських можливостей та ін.). Однак постійне розширення поля виробництва та залучення додаткових ресурсів і збільшення виробництва на цій основі не може бути безмежним. По-перше, екстенсивне відтворення призводить до вичерпування природних ресурсів. По-друге, екстенсивні чинники розвитку не